

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 331/2016vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen perheenyhdistämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Emma Karin /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 331 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa lapsen edun toteutumisen turvapaikkapoliittisissa päätöksissään,

sitoutuuko hallitus arvioimaan esitystensä lapsivaikutukset sekä vaikutukset ihmisoikeuksiin ja kotoutumiseen ja

muuttaako hallitus esitystään HE 43/2016 vp, jotta lapsen etu ja ihmisoikeudet voidaan turvata?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitusohjelman ja hallituksen joulukuussa 2015 hyväksymän turvapaikkapoliittisen ohjelman mukaisesti perheenyhdistämisen edellytyksiä ollaan tiukentamassa laajentamalla toimeentuloedellytyksen soveltamista kansainvälistä ja tilapäistä suojelua saavien henkilöiden perheenjäsenten ja muiden omaisten oleskeluluvan saamisen edellytyksenä. Hallituksen esitys (HE 43/2016vp) annettiin eduskunnalle 7.4.2016. Perustuslakivaliokunta on antanut lausuntonsa asiassa (PeVL 27/2016vp). Lausunnon mukaan asia voitiin esitetyssä muodossaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Valiokunta on kuitenkin huomauttanut painokkaasti, että perheenyhdistämistä koskevassa päätöksenteossa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräyksiin sekä otettava huomioon ulkomaalaislain 6 §:n sääntely lapsen edusta. Hallintovaliokunnan mietintö (HavM 11/2016vp) sisälsi päätösehdotuksen, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen 43/2016vp sisältyvän lakiehdotuksen muutoksella, jonka mukaan lakiin lisätään pykälä tiedon antamisesta pakolaisille oikeudesta perheenyhdistämiseen määräajassa ilman toimeentuloedellytystä. Lainmuutos on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian.

Lapsen edun periaate on nimenomaisesti kirjattu sekä lapsen oikeuksia koskevaan yleissopimukseen että keskeisiin lapsia koskeviin kansallisiin lakeihin. Lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus on Suomessa voimassa olevaa oikeutta. Ulkomaalaislain 6 §:n mukaan ulkomaalaislain nojalla tapahtuvassa päätöksenteossa, joka koskee kahdeksatoista vuotta nuorempaa lasta, on erityistä huomiota kiinnitettävä lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin seikkoihin. Ulkomaalaislakia koskevan hallituksen esityksen (HE 28/2003) mukaan lapsen etu on aina yksilöllinen ja sidottu lapsen kulloiseenkin elämäntilanteeseen. Myös uudelleen laadi-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 331/2016vp

tussa turvapaikkamenettelydirektiivissä (2013/32/EU) on huomioitu lasten aikuisia heikompi ja haavoittuva asema. Direktiivi sisältääkin useita lapsen asian käsittelyä koskevia säännöksiä.

Maahanmuuttovirasto soveltaa ratkaisukäytännössään sisäistä ohjettaan, joka koskee lapsen asian käsittelyä ja päätöksentekoa Maahanmuuttovirastossa. Ohjeen tarkoitus on tukea lapsia koskevien asioiden käsittelijöiden ja päätöksentekijöiden työtä kokoamalla siihen käsittelyssä ja päätöksenteossa huomioon otettavia seikkoja. Ohje antaa suuntaviivoja lapsen edun yhdenmukaiselle arvioinnille. Näin pyritään osaltaan varmistamaan, että päätöksentekijöillä on käytettävissä yhtenäiset kriteerit ja riittävä asiantuntemus lapsen edun arvioimiseen. Lapsen edusta puhuttaessa on hyvä muistaa, että ulkomaalaislain mukaisissa lupa-asioissa laissa säädetyt edellytykset koskevat lähtökohtaisesti myös lapsia ja lapsiperheitä.

Lapset voivat olla monista eri syistä johtuen aikuisia haavoittuvammassa asemassa niin lähtömaassaan kuin turvapaikkaprosessissakin. Heidän ei voida edellyttää hakevan apua ongelmiinsa kotimaassa samalla tavoin kuin aikuisten. Lapsi ei välttämättä osaa kertoa eikä tiedä asian ratkaisun kannalta merkityksellisistä asioista. Lapset myös hahmottavat maailmaa eri tavoin kuin aikuiset. Heillä voi olla vaikeuksia kertoa peloistaan esimerkiksi trauman, vanhempien ohjeiden, koulutuksen puutteen, lähtövaltion viranomaisten tai muiden valtaapitävien pelon tai salakuljettajien antamien ohjeiden tai koston pelon takia. Lapset voivat olla liian nuoria tai kypsymättömiä arvioimaan, mikä tieto on tärkeää tai kertomaan, mitä he ovat todistaneet tai kokeneet tavalla, jonka aikuinen pystyy ymmärtämään. Lapset saattavat jättää pois tai vääristellä olennaista tietoa tai olla kykenemättömiä erottamaan kuviteltua todesta. Heillä voi olla vaikeuksia ymmärtää abstrakteja käsitteitä kuten aikaa tai etäisyyksiä.

Aikuisia heikomman ja näistä riippuvaisen asemansa takia lapset tarvitsevat erityistä suojelua ja huomiota riippumatta siitä, ovatko he tulleet yksin tai vanhempiensa kanssa. Ilman huoltajaa saapuvat turvapaikanhakijalapset ovat vielä haavoittuvammassa asemassa kuin huoltajiensa kanssa saapuvat lapset. Lasta tulee aina kohdella ensisijaisesti lapsena ja vasta sitten luvan hakijana. Lasta koskevan turvapaikka-asian käsittelyssä ja päätöksenteossa on otettava huomioon, että alaikäinen on lähtökohtaisesti heikoin osapuoli tilanteessa, jossa aikuisten tai yhteiskunnan edut ovat ristiriidassa lapsen edun kanssa. Viranomaisten tehtävä on valvoa, että lapsen etu toteutuu. Lasten asioissa viranomaisten selvittämisvelvollisuus korostuu.

Alaikäisten hakijoiden hakemuksia arvioitaessa otetaan huomioon, että alaikäisillä lapsilla ja nuorilla voi alaikäisyydestä johtuvan haavoittuvuutensa vuoksi olla jopa vahvempia perusteita kansainvälisen suojelun myöntämiselle kuin aikuisilla. Lapsen oikeuksien sopimuksessa tunnistettuja oikeuksia saatetaan rikkoa eri tavalla ja loukkaukset saattavat olla eriluonteisia kuin aikuisiin kohdistuvat oikeudenloukkaukset. Lasten oikeuksia vakavalla tavalla loukkaavat poliittiset linjaukset tai käytännöt voivat tietyissä olosuhteissa johtaa pakolaissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin tilanteisiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi lasten rekrytointi virallisiin tai epävirallisiin armeijoihin, käyttäminen pakkotyövoimana, kauppaaminen prostituutioon ja seksuaalinen hyväksikäyttö sekä naisten sukuelinten silpomiskäytännöt. Myös lapsen perheen olosuhteet pitää ottaa huomioon, sillä lasten vainon pelko liittyy usein koko perhettä koskeviin syriin tai vainotoimiin.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 331/2016vp

Epäselvissä tilanteissa asia tulee hyvän hallinnon, ulkomaalaislainsäädännön ja lapsen edun mukaisesti ratkaista lapsen hyväksi.

Helsingissä 30.6.2016

Sisäministeri Paula Risikko